

ЖЕНА У КУЛТУРИ СРБА И БУГАРА /
ЖЕНИТЕ В КУЛТУРАТА НА СЪРБИ И БЪЛГАРИ

(Зборник са научног скупа *Жена у култури Срба и Бугара / Жените в културата на Срби и Българи*, одржаног 14. новембра 2025. године)

Зборник *Жена у култури Срба и Бугара / Жените в културата на срби и българи* представља зборник радова са истоименог научног скупа одржаног 14. новембра 2025. године на Филозофском факултету у Нишу. Овај научни скуп резултат је дугогодишње сарадње Департмана за србистику Филозофског факултета у Нишу и Универзитета у Великом Трнову. Домаћин скупа 2025. године био је Департман за србистику Филозофског факултета у Нишу, који је и издавач поменутог зборника.

Реч је о тематском двојезичном зборнику радова, који садржи 120 страна непреломљеног текста. Зборник садржи девет научних радова из области проучавања језика и књижевности, од којих је пет радова на српском и четири рада на бугарском језику. Уредници овог тематског броја јесу доц. др Јелена Младеновић и мср Христина Аксентијевић.

Зборник отвара рад Александре Јанић Митић „Морфолошко-фонолошки приступ фемининативима на -киња из Српског мрежног корпуса“. Анализирана су 183 фемининатива на -киња у Српском мрежном корпусу са циљем да се издвоје морфо-фонолошке тенденције код ове творбене категорије. Ауторка најпре дефинише предмет, корпус и циљеве истраживања, након чега су постављени теоријски основи уз преглед постојеће литературе о овом питању. Грађа за рад наведена је у оквиру дела насловљеног „Грађа“ како би се стекао увид у експерпирани примере. Ауторка, даље, наводи најфреквентније, средњеквентне и нискофреквентне фемининативе у Српском мрежном корпусу, при чему указује на лексичко-семантичке подгрупе у којима се они јављају. Даје и фреквентност „подгрупа према броју слогова, према месту изговора завршног сугласника творбене основе, према начину артикулације завршног сугласника творбене основе и према евентуалном творбеном форманту (суфиксу) на крају творбене основе“. Све анализирано ауторку доводи до закључка да фреквентност фемининатива на -киња говори у прилог прихватљивости ових облика, као и о томе на чему се заснива прототипичност ових речи.

У раду Илијане Димитрове (Илијана И. Димитрова) „Жената като дом и бездомие в разказите на Иво Андрич и Ђордан Ђовков“ разматрају се књижевни поступци којима се осликава жена у делима Иве Андрића и Јордана Јовкова и њена улога у вези са мушким ликовима, као и улога жене као регулатора система правила колективног понашања. Предмет анализе биле су приповетке Иве Андрића из књиге *О љубави и женама* (2019) и Јордана Јовкова из збирки *Песма точкова* (1926), *Старопланинске легенде* (1927), *Вечери у Антимовом конаку* (1928) и *Женско срце* (1935).

Рад Данијеле Костадиновић носи назив „Свештеница из времена камења“: Мечкин дан као обредни оквир женског идентитета у роману *Василијана* Слободана

Џунића”. Ауторка анализира народни празник Мечкиндан како би указала на његов значај за структуру и значењски ниво романа *Василијана* Слободана Џунића. Указује најпре на место и значај медведа у словенском и српском фолклору како би показала да овај мотив функционише на неколико различитих равни и да у анализираном роману заправо представља онтолошку категорију која је послужила да се кроз њу поставе питања женског идентитета, граничности и унутрашње слободе.

Красимира Василева (Красимира М. Василева) бавила се концептом жене у бугарским пословицама у раду „Концептът *жена* в българската паремология (понятиен компонент)”. Анализирани корпус показао је да су у бугарским пословицама најчешће представљене карактерне особине жена, а не њихов физички изглед. Пословице које су анализирани указују на то које су типичне особине у понашању жене процењене као негативне и на који начин су оне представљене у корпусу. Позитивна конотација односи се на друштвену улогу и функцију жена, док се не везује за карактерне особине.

Мирјана Илић у раду „Слика жене у светлу вербалних асоцијација” анализира представу жене међу припадницима српске језичке заједнице на основу података који су заступљени у *Асоцијативном речнику српског језика* (АРСЈ) и *Обрнутом асоцијативном речнику српског језика* (ОАРСЈ). На основу лексема-стимулуса које припадају општесловенској лексици (*кћерка, снаха, мама, мамина, сестра, старица и ташта*) утврђено је, на основу вербалних асоцијација, каква је језичка слика жене на почетку 21. века међу говорницима српског језика, и то жене у различитим породичним улогама.

Теодора Рабовјанова (Теодора К. Рабовянова) у раду „Женско присъствие и в културата (според женскородовите лексеми в езика на хореографите по народни танци)” бави се именовањима бугарских народних игара и врста корака, мотива, фигура и сл. указујући на назвања која су формално женског рода или у себи садрже женско име, односно указујући на начине на које су они настајали. Циљ рада је, дакле, да се укаже на мотивацију за широку употребу женског рода у терминологији народних игара.

Рад Саве Стаменковића носи назив „Жене натеране да постану мушкарци: 'Вирцина' Срђана Карановића и 'Козји рог' Хајтова, Андонова и Волева”. У овом раду анализирани су филм „Вирцина” (1991), приповетка „Козји рог” Николаја Хајтова из (1965) и две екранизације ове приповетке које су урадили Методиј Андонова (1972) и Николај Волев (1994). Указује се на феномен вирцине и његово присуство у култури балканских народа. Аутор указује на сличности и разлике у животном путу девојака које су главни ликови поменутих остварења, као и на њихов завршетак. У закључку се посебно истиче да су дела која су анализирани од великог уметничког значаја у новијој историји српске и бугарске културе.

Силвија Коева (Силвия П. Коева) бавила се називима за занимања у бугарском језику на корпусу онлајн-новина и обрасцима по којима се ова именовања укључују у објављене текстове. Њен рад носи назив „За избора на номинации на текстови референти жени в българските онлайн новини”. И у овом раду пажња је, дакле, посвећена фемининативима, али на корпусу из бугарског језика и уз другачији приступ

њиховом проучавању. Циљ рада био је да се објасни употреба фемининатива у зависности од комуникативне функције коју остварује у тексту.

У коауторском раду под називом „Цвијета Зузорић – песникиња без поезије” Јелена Младеновић и Христина Аксентијевић бавиле су се начинима на које је изграђен књижевно-културни портрет прве и најпознатије дубровачке песникиње. Оно што ауторке истичу као парадокс јесте чињеница да није сачуван ниједан њен стих и ниједан други доказ да се бавила писањем. Ослањајући се на биографске податке, а превасходно на литерарне изворе, односно на стихове песника чија је Цвијета Зузорић била муза, ауторке закључују да, поред тога што је била историјска личност, она представља „културолошки феномен позне ренесансе”, истичући њену активну интелектуалну улогу у друштвеним круговима тог времена.

Аутори радова у овом зборнику, који је тематски посвећен жени у култури Срба и Бугара, указали су на неке аспекте проучавања улоге жене у књижевности и култури у савременом тренутку и у прошлости. Посебну пажњу завређују радови који се баве концептом жене у два културама, српској и бугарској, а који показују језичку слику жене у савременом тренутку, али и ону која је сачувана кроз пословице као носиоце народног искуства. Са друге стране, указано је и на нове тенденције у језичкој пракси које су условљене савременим друштвеним приликама. Сматрамо да су радови у овом зборнику значајан прилог научним истраживањима, због чега га препоручујемо за објављивање.

У Нишу, 17. 4. 2026.

Јелена Стошић

Проф. др Јелена Стошић